

Zemanek, Alicja

"Frontier botanist: William Starling Sulivant's Flowering-Plant Botany of Ohio (1830-1850). A Contribution from The Ohio State University Herbarium", Ronald L. Stuckey, Marvin L. Roberts, Columbus 1991 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 38/2, 206-208

1993

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zasług Turowski zmarł w opuszczeniu i zapomnieniu.

Recenzowany tytuł wzbogaca naszą wiedzę o dziewiętnastowiecznych wydawnictwach, przytacza sporo obwarowanych źródłowymi badaniami uzupełnień. Należy sobie życzyć, aby również inne tego rodzaju edytorskie imprezy doczekały się podobnie udokumentowanych monografii.

Wypada jeszcze poświęcić nieco uwagi językowi książki. Autor posiada kilka ulubionych zwrotów, które nadto często powtarza, choć mógłby uciec się do synonimów. Zdradza przy tym predylekcję do magnifikowania. Wszystko jest u Niego *doniosłe, solidne, obfite, najważniejsze, szczególne, bogate, nieprzeciętne*. Niejednokrotnie bez szkody dla tekstu można się obejść bez tych uwznioślających przymiotników. Wyraźnie odczuwa się brak ilustracji, choćby podobizny Turowskiego, tytułowej karty zeszytu „Biblioteki...”. Ale to już sprawa wydawnictwa, które, podkreślmy przy tej okazji, znacznie poprawiło swój edytorski poziom w ciągu ostatnich lat.

Marek Szrenica
(Wrocław)

Ronald L. Stuckey, Marvin L. Roberts: *Frontier botanist: William Starling Sullivant's Flowering-Plant Botany of Ohio (1830-1850). A Contribution from The Ohio State University Herbarium*. Sida, Botanical Miscellany, N 6. Columbus 1991, ss. X, 66. (Rec.)

Szata roślinna Ameryki Północnej, która dała Europie wiele cennych roślin użytkowych i ozdobnych, jak np. słonecznik czy tulipanowiec, budziła od dawna zainteresowanie botaników. Pierwsze wzmianki o roślinach amerykańskich spotykamy u autorów szesnastowiecznych; w ciągu XVII i XVIII stulecia powstały lokalne opracowania florystyczne. W pierwszej połowie XIX w. ukazało się syntetyczne, pomnikowe dzieło *Flora of North America* (1838-1843) Asy Graya i Johna Torreya. Sukces tej monumentalnej pracy był wynikiem nie tylko badań własnych autorów, ale przede wszystkim — umiejętnej współpracy z działającymi w odległych zakątkach kraju miłośnikami roślin, którzy poszukiwali lokalnych osobliwości botanicznych, sporządzali zielniki, pisali doniesienia na temat interesujących gatunków.

Jednym z najbardziej znanych współpracowników Graya i Torreya był William Starling Sullivant (1803-1873) — właściciel ziemski zamieszkały w Columbus (stan Ohio) — gorliwy badacz przyrody swego rodzinnego stanu. W historii nauki zasłużył się przede wszystkim jako jeden z pierwszych briologów (znawców flory mszaków) Ameryki Północnej. Obszerą, ponad trzystustronicową monografię życia i działalności naukowej Sullivanta pt. *Noble Fellow* opublikował prawnuk uczonego A.D. Rodgers w 1940 r. (reprint ukazał się w 1968 r.). Wydane ostatnio przez amerykańskich historyków botaniki R.L. Stuckeya i M.L. Robertsza szczegółowe studium poświęcone jest wczesnej działalności Sullivanta, przypadającej na lata 1830-1850. W tym początkowym okresie swojej twórczej drogi uczonego interesował się roślinami kwiatowymi, a w poszukiwaniach florystycznych korzystał z duchowego przewodnictwa Asy Graya i Johna Torreya, z którymi prowadził ożywioną korespondencję.

Autorzy pracy wykorzystali bogate materiały archiwalne (m.in. listy A. Graya) zachowane w Herbarium Graya (Harvard University), a także materiały znajdujące się w ogrodach botanicznych w Missouri, Nowym Jorku oraz wielu bibliotekach i towarzystwach naukowych. Bogaty zielnik Sullivanta, jako cenny dokument jego działalności florystycznej przetrwał głównie w Ohio State University.

Pierwsza część pracy zawiera najważniejsze fakty z życia uczonego. Urodził się w 1803 r. w miejscowości Franklinton. Jego ojciec, Lucas, z zawodu mierniczy, należał do pionierów działających w słabo wówczas zaludnionych, dzikich obszarach rozciągających się pomiędzy rzekami Scioto i Miami. Z czasem został właścicielem rozległego majątku nad rzeką Scioto — w przyszłości — bazy materialnej dla następnych członków rodu. Zainteresowania przyrodnicze młodego Williama zrodziły się we wczesnym dzieciństwie, kiedy towarzyszył ojcu w jego służbowych podróżach. Gruntowne wykształcenie humanistyczne zdobył m.in. w Ohio University i Yale College. W wieku 21 lat, po śmierci ojca poświęcił się prowadzeniu rodzinnego majątku (położonego w obrębie dzisiejszego miasta Columbus), spędzając wszystkie wolne chwile na badaniach florystycznych. W ukształtowaniu botanicznych zainteresowań przyszłego uczonego dużą rolę odegrała jego druga żona Eliza Griscom Wheeler Sullivant — miłośniczka roślin, towarzysząca wielu późniejszych botanicznych wypraw. Przełomowym momentem w działalności Sullivanta było nawiązanie w 1838 r. kontaktu z doświadczonymi uczonymi, jakimi byli Asa Grey i John Torrey. Dzięki ich życzliwej zachęce i pomocy w oznaczeniu trudniejszych gatunków, rozpoczął systematyczną eksplorację

szaty roślinnej w okolicach rodzinnego majątku. Grupami roślin, które pasjonowały go szczególnie były słabo dotychczas znane trawy i turzyce. Rezultatem jego dynamicznej działalności stało się opublikowanie spisu roślin występujących w centralnej części Ohio *Catalogue of plants, native or naturalized in the vicinity of Columbus Ohio*. Columbus 1840) obejmującego 771 gatunków. Ważnym wkładem w poznanie szaty roślinnej było zgromadzenie bogatego zielnika, w którym znalazło się wiele nowych gatunków. Zaledwie kilka spośród nich (np. *Arabis patens*) opisał po raz pierwszy Sullivant. Ponieważ nie posiadał szerszych materiałów porównawczych, zwracał się do innych uczonych, głównie Graya i Torreya, z prośbą o sporządzenie dokładnych opisów nowych gatunków i nadanie im nazw. Spełniając prośbę botanika z Ohio — uczeni ci uwiecznili jego nazwisko w wielu nazwach roślin, jak np.: *Sullivantia sullivantii*, *Asclepias sullivantii*, *Rudbeckia sullivantii*. Badania Sullivanta dotyczące roślin kwiatowych kończą się pod koniec lat czterdziestych, w późniejszym okresie uczone poświęcił się wyłącznie badaniom nad mszakami, osiągając w tej dziedzinie znakomite rezultaty (niestety, brak w monografii pobieżnego choćby omówienia jego działalności briologicznej).

Główną zaletą książki Stuckeya i Roberta jest opublikowanie po raz pierwszy fragmentów korespondencji Sullivanta z klasykami dziewiętnastowiecznej botaniki, Grayem i Torreyem. Korespondencja ta rzuca światło na sposób pracy autorów *Flory Ameryki Północnej* oraz na ich mecenat nad pracami przyrodników działających na prowincji.

Dużym mankamentem monografii jest brak szerszego tła opisywanych wydarzeń. Czytelnik nie zorientowany w historii botaniki w Ameryce nie może tu znaleźć podstawowych informacji o Grayu czy Torreyu. Brakuje też odniesień do ówczesnej botaniki europejskiej. Autorzy wyraźnie traktują historię botaniki jako gałąź pomocniczą systematyki roślin, stąd też wyżej wymienione braki, a przy tym bardzo staranne potraktowanie wszystkich danych dotyczących taksonomii.

Na uwagę zasługuje piękna szata graficzna książki, zawierającej liczne reprodukcje fotografii z rodzinnego archiwum spadkobierców botanika oraz rękopisów, druków i etykiet zielnikowych. Szczególnymi walorami plastycznymi wyróżnia się okładka, sporządzona z papieru ozdobionego wyróżnionym ornamentem rośliny *Sullivantia*.

Alicja Zemanek
(Kraków)